

ONDER DE LOEP

**Mededelingen en convocaties
afdeling Hengelo / Oldenzaal**

COLOFON

Redactie:

André Bolt
Harry de Jong

Redactieadres:

Abelenstraat 2a
7556 DT Hengelo
☎ (074) 291 7611
e-mail: harry.dejong@natuur-hgl.nl

Kopij:

Onder de Loep verschijnt 4 x per jaar, in maart, juni, september en december. De kopij voor de desbetreffende convocaties dient uiterlijk ½ maand voor het verschijnen in het bezit te zijn van de redactie. Kopij die te laat wordt ingeleverd zal in overleg met de auteur in een van de daarop volgende convocaties worden geplaatst.

De kopij voor het juni nummer dient uiterlijk half mei 2011 binnen te zijn op bovengenoemd redactie-adres via e-mail.

De redactie is continu op zoek naar kopij. Om interessante artikelen te kunnen plaatsen doen wij een beroep op uw creativiteit.

Voorbeelden:

- resultaten van (eigen) veldbiologisch onderzoek,
- verslagen van excursies (ook van andere afdelingen),
- waarnemingen,
- vakantieverslagen,
- commentaren en meningen,
- aardige verhalen,
- enzovoort.

Heeft u bij uw artikel afbeeldingen, dan gaarne meesturen. Indien mogelijk wordt dat dan bij het artikel afgedrukt.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de ingezonden stukken.

Afbeelding omslag:

Ree

(*Capreolus capreolus*)

Foto's: Harry de Jong
(tenzij anders vermeld)

ONDER DE LOEP

Mededelingen en convocaties van de
Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging,
Afdeling Hengelo / Oldenzaal

INHOUD

VAN HET BESTUUR	1
AGENDA	2
SENIORENGROEP	5
ALGEMENE JAARVERGADERIG 2011	5
VERSLAG ALGEMENE LEDENVERGADERIG 2010	6
JAARVERSLAG 2010	7
ACTIVITEITEN 2010	7
FINANCIEEL JAARVERSLAG 2010	10
GIFT	11
SCHONINGSWERK BENTELERHEIDE	11
ACHTER DE SCHERMEN	12
UIT ONS ARCHIEF: HET HAZEPOOTJE	12
VOORTGANG HET WEUSTHAG	15
BERMINVENTARISATIE 2010 IN DE GEMEENTE HENGELO	16
WAT JE ZOAL TEGENKOMT OP DE LONNEKERBERG	17
WINTERPADDENSTOELEN	18
NATUURCURSUS OVER TWENTE	19
NATUUR EN MILIEURAAD	20

De KNNV is opgericht in 1901. De afdeling Hengelo / Oldenzaal is opgericht in 1916. De vereniging stelt zich ten doel de bevordering van de natuurstudie, natuurbescherming en natuurbeleving. De ondertitel 'vereniging voor veldbiologie' benadrukt de rol van de natuurstudie.

Alle leden ontvangen het landelijk verenigingsblad NATURA. Leden van de afdeling Hengelo / Oldenzaal ontvangen daarnaast 4 maal per jaar het afdelingsblad ONDER DE LOEP. Het lidmaatschap van de KNNV (inclusief het lidmaatschap van de afdeling Hengelo / Oldenzaal) bedraagt € 30,- per jaar; gezinsleden betalen € 10,- (**betalingen d.m.v. machtiging of bankrekening 6239 77 591 t.n.v. Penningmeester KNNV, afdeling Hengelo / Oldenzaal**).

Een lidmaatschap loopt van 1 januari tot en met 31 december. Opzegging van het lidmaatschap uiterlijk 1 november bij de ledenadministratie van de afdeling. Voor meer informatie kunt u terecht bij de secretaris (zie onderstaand adres).

Bestuur van de afdeling Hengelo / Oldenzaal:

◆ Voorzitter (en ledenadministratie)

Bernard Wanders

van Heemskerkstraat 31, 7622 JG Borne, ☎ (074) 2668487

E-mail: jbwwanders@hotmail.com

◆ Secretaris

Jan Zwienenberg

Hengelose Esstraat 19, 7556 EA Hengelo, ☎ (074) 2423975

E-mail: j.h.zwienenberg@hccnet.nl

◆ Penningmeester

Jan Weernink

Landmansweg 102a, 7556 LZ Hengelo, ☎ (074) 2422448

E-mail: janweernink@wxs.nl

◆ Natuurhistorisch Secretaris

Bert Oude Egbrink

Adamsweg 8, 7553 KM Hengelo, ☎ (074) 2434340

E-mail: ag.oudeegbrink@hetnet.nl

◆ Bestuurslid en lezingen

Annet Ros

Venusstraat 111, 7557 WS Hengelo, ☎ (074) 2918668,

◆ Bestuurslid, redactie `Onder de Loep` en Webmaster

Harry de Jong

Abelenstraat 2a, 7556DT Hengelo, ☎ (074) 2917611,

E-mail: harry.dejong@natuur-hgl.nl

Van het bestuur

Februari is net begonnen als ik dit voorwoord schrijf. De zon schijnt en eigenlijk wil ik naar buiten. De afgelopen twee maanden heb ik genoeg winter gezien, laat het voorjaar maar komen. In deze Onder de Loep zul je het excursie programma tot en met juni aantreffen. Pak dus nu je agenda en noteer al die mooie excursies erin.

Afgelopen week hebben we een deel van de bestuursvergadering ingeruimd voor een kennismaking met vertegenwoordigers van het (nieuwe) bestuur van de Hengelose milieuraad. We hebben afgesproken elkaar te informeren en te ondersteunen bij gemeenschappelijke belangen. Te denken valt aan bijvoorbeeld inrichting en beheer van gemeentelijk groen. Ook bij andere afdelingen in Gewest Oost speelt deze problematiek. In september hopen we daar Gewestelijk studiedag aan te wijden.

Bijzondere aandacht vraag ik voor onze ledenvergadering. De diverse stukken vind je in dit nummer. Naast de gebruikelijke punten willen we graag jullie mening horen over het organiseren van enkele activiteiten. Met name lezingen en de nieuwjaarsbijeenkomst worden de laatste jaren matig tot slecht bezocht. Soms resulteert dit tot enige teleurstelling bij degenen die het organiseren en ook bij de bezoekers. Ook financieel is dit een zorgelijke ontwikkeling. Hoe gaan we hier mee om, moeten we op dezelfde voet doorgaan of iets anders verzinnen en wat moet dat dan zijn. Binnen het bestuur hebben we wel enkele ideeën die we graag aan jullie willen voorleggen. Kom ons helpen!!

Bernard Wanders

PS. Komende maand, liefst vandaag, moet u de contributie betalen.

In memoriam Rita de Baas - Muis

Op 12 november 2010 is Rita op negentigjarige leeftijd overleden. De crematie heeft, op haar verzoek, in besloten kring plaatsgevonden.

Haar man Hans, die natuurhistorisch secretaris was, is al eerder overleden. Samen zijn ze vele jaren actief geweest binnen onze afdeling en andere groene verenigingen.

Ook toen haar fysieke krachten minder werden, bleef ze actief in de natuur. Zo ging ze planten inventariseren in de Hasseler Es, waar ze woonde. Hier vond ze verschillende akkeronkruiden, waarvan de zaden bij graafwerkzaamheden weer naar boven kwamen. Heel speciaal was de vondst van de bleekgele hennepnetel, die zich daar twee jaar gehandhaafd heeft.

Rita was erg precies. Als ze er zelf niet uitkwam bij een inventarisatie, belde ze iemand om de vondst of vindplaats te controleren. Van de vindplaats moest er wel bewijsmateriaal meegebracht worden.

De Nederlandse taal ging haar aan het hart zoals bijvoorbeeld de discussie over de schrijfwijze van de plantennamen. Het besluit hierover genoot niet volledige instemming.

De laatste jaren was ze een actief lid van de Seniorengroep waar ze verzorging van de koffie en thee voor haar rekening nam. Begin 2010 deelde ze mee dat ze niet meer kwam omdat ze steeds slechter ging zien.

We danken haar voor haar inzet voor onze vereniging en wensen de familie veel sterkte toe,

Excursies

Het gebruikelijke verzamelpunt is (tenzij anders aangegeven) aan de Boerhaavelaan op het parkeerterrein naast huisnummer 146 (is richting Borsthuis). Ieder wordt vriendelijk verzocht zo veel mogelijk met de auto te komen zodat er genoeg plaatsen zijn voor hen die niet over een auto beschikken.

Lezingen / vergaderingen

De gebruikelijke plaats waar lezingen / vergaderingen worden gehouden (tenzij anders aangegeven) is het speeltuingebouw 't Lansink' aan de Twijnstraat te Hengelo. De speeltuinvereniging en het wijkcentrum zijn gefuseerd en het bestuur heeft liever niet dat de poort van de speeltuin open is als er ook andere activiteiten in het wijkcentrum plaatsvinden. Dit betekent dat u voortaan de voordeur van het wijkcentrum moet nemen (Twijnstraat 8). Mocht het wijkcentrum op de betreffende avond toch gesloten zijn, dan gaat de poort van de speeltuin uiteraard wel open (Twijnstraat 6). Bij een dichte deur dus even iets verder lopen. Indien er belangstelling is voor "meerijden met anderen" bij een lezing 's avonds: neem even contact op met een van de bestuursleden (zie colofon).

Overzicht activiteiten afd. Hengelo-Oldenzaal

Zondag	13	mrt 2011	Excursie: Langs de Dinkel in Beuningen
Zaterdag	26	mrt 2011	Excursie: Hoge Venterink
Zondag	10	apr 2011	Excursie: Altena & Asbroek
Zaterdag	23	apr 2011	Excursie: Zwillbrocker Venn & Ellewicker Feld
Zaterdag	07	mei 2011	Excursie: Harrevelder schans
Zondag	22	mei 2011	Excursie: Springendal
Zaterdag	04	jun 2011	Excursie: Aamsveen
Zondag	19	jun 2011	Excursie: 't Rietschot & Buurserveen

Overzicht activiteiten afd. Enschede

Donderdag	17	mrt 2011	Lezing: Vogels en Vogeltek - 2
Donderdag	21	apr 2011	Lezing: Vogels van Lesbos

Deze lezingen vinden plaats in het museum 'Twentse Welle' te Enschede en beginnen om 20.00 uur.

Excursie: Langs de Dinkel bij Beuningen

Datum : Zondag 13 maart 2011
Thema : Voorjaarsboden
Tijd : 09.00 uur
Duur : ochtend
Coördinatie : Bernard Wanders

Deze tweede excursie hopen we de eerste voorjaarsboden te zien. Wat dit zullen zijn is natuurlijk afhankelijk van het weer. Zingende vogels, ontluikende bomen en struiken, moedige bolletjes en knolletjes, hommels, bijen.....?? In ieder geval kunnen we genieten van het mooie Dinkellandschap rondom Beuningen. Dus, verlaat je winterslaap, kleed je warm aan, doe je kijker om en ga mee!!

Excursie: Hoge Venterink

Datum : Zaterdag 26 maart 2011
Thema : Voorjaar
Tijd : 09.00 uur
Duur : ochtend
Coördinatie : Wytze Boersma

Dicht bij Oldenzaal ligt een klein natuurgebiedje het Hoge Venterink. Het is 25 ha groot en bestaat uit gemengd loofbos, haagbeuk, eik, beuk en winterlinde. In het bos leven steenmarter, ree, haas en konijn. Voorkomende bosvogels zijn tjiftjaf, groene specht en glanskop. In het voorjaar bloeien hier veel witte bosanemonen. Door het bos en het nabijgelegen weiland loopt een beekje. In het weiland ligt ook een poel, een bron van leven voor de groene kikker, kam- en kleine watersalamander.

Tot zover de omschrijving van Natuurmonumenten die eigenaar is van Hoge Venterink. Wat Natuurmonumenten niet vermeld, is dat naast de winterlinde ook Ruwe iep voorkomt. Deze twee bomen wijzen er op dat we te maken hebben met een oorspronkelijk oud bos. Een bezoek is dan ook op zijn plaats. Misschien is het nog te vroeg in het voorjaar om alles goed te bekijken, maar het zal de moeite waard zijn.

Excursie: Altena & Asbroek

Datum : Zondag 10 april 2011
Thema : Bos- en essenwandeling
Tijd : 09.00 uur
Duur : ochtend
Coördinatie: Harry de Jong

Aan de noordkant van Haaksbergen, voor een groot deel in de gemeente Hengelo ligt het Altenabos. In het Altenabos staan verschillende oude Twickelboerderijen, waarvan de middenposten in de deeldeuren een stiepelteken vertonen. De erven waar u (eventueel) langs of over komt zijn het erve Altena, Veldsnijder, Obdam, Asbroek en Witveld. De boerderijen laten met hun zwart-witte luiken (blinden) zien dat het hier grotendeels om Twickelgebied gaat.

Het landgoed Altena verradt zijn identiteit door veel dikke bomen en een mooie afwisseling van natuur en cultuur, dat wil zeggen een rijk van bos voorzien boerenland.

Het Altena bos is een Wintereiken - Beukenbos met oude opstanden van Zomereik. Vanwege de combinatie van hoge natuurwaarden en dito houtteeltkundige waarden is het beheer van het Altena bos gericht op een combinatie van natuurbeheer en bosbouwkundig beheer.

De mooiste hoeve is die van Asbroek, daterend uit 1845. Op het erf staat een door klimop begroeide bakspieker; een gebouwtje met een oven, waarin de boeren vroeger hun brood bakten.

Sommige van de namen geven aan dat het terrein erg vochtig geweest moet zijn.

Erve Asbroek is al in 1457 bekend in Beckum. 'As' is een variant van de boomsoort 'es'. Een 'asbroek' was een moerassig land (broek), waarin of waarlangs deze bomen groeiden.

In het gebied van het Altena's voetpad komen bijna alle in Twente voorkomende vogels voor. Dit zijn zo'n 90 soorten.

Excursie: Zwillbrocker Venn & Ellewicker Feld

Datum : Zaterdag 23 april 2011
Thema : Hoogveen en weidevogels
Tijd : 09.00 uur tot 15.00 uur
Duur : $\frac{3}{4}$ dag
Coördinatie: Bert Oude Egbrink

Dit keer maken we een excursie door het Zwillbrocker Venn en het aangrenzende Ellewicker Feld. Het Zwillbrocker Venn is een hoogveengebied waar kokmeeuwen en flamingo's broeden. Het Ellewicker Feld is ingericht als weidevogelgebied met soorten als grutto, tureluur, gele kwikstaart en slobbeend. Ook voor doortrekkende steltlopers is het een interessant gebied. Doordat het excursiegebied wat verder weg ligt, komen we pas halverwege de middag terug. Voor mensen die rechtstreeks naar het excursiegebied gaan is het verzamelpunt de parkeerplaats bij de (barok) kerk in Zwillbrock.

Excursie: Harrevelder schans & Buurserbeek

Datum : Zaterdag 07 mei 2011
Thema : Heide en libellen
Tijd : 09.00 uur tot 13.00 uur
Duur : ochtend
Coördinatie: Bert Oude Egbrink

We maken een wandeling door het Buurserzand. Hierbij komen we langs de Steenhaarplassen en de Harrevelder Schans. De schans is een oud verdedigingswerk waarvan de grachten met water uit de Buurserbeek kon worden gevoed. Langs de Buurserbeek sluipt in deze tijd van het jaar de beekrombomhout (libel) massaal uit. Als het mooi weer is, kunnen we hier naar gaan kijken. In de Onder de Loep van december 2009 heb ik hier een artikel over geschreven. Voor mensen die rechtstreeks naar het excursiegebied gaan is het verzamelpunt de parkeerplaats Ronde Bulten aan de weg van Haaksbergen naar Buurse.

Excursie: Springendal

Datum : Zondag 22 mei 2011
Thema : Landschap
Tijd : 09.00 uur
Duur : $\frac{3}{4}$ dag
Coördinatie: Wytze Boersma

Vorig jaar, om precies te zijn op 9 mei, zijn we naar

het Springendal geweest.

Twee maanden later, op 12 juli raasde er een zware storm over Twente. Tijdens deze storm zijn niet alleen in Hengelo veel bomen omgewaaid, maar ook in het Springendal. Nu een jaar later leek ons het een goed idee naar het Springendal te gaan en te kijken hoe de situatie er nu is.

Deze excursie zal niet alleen over de stormschade gaan, maar ook over de natuurwaarden in dit gebied. Zoals de vegetatie in de Springendaalse beek met zijn Kleine watereppe en goudveil en het brongebied van de Brunninkhuizerbeek met zijn Brede orchis en Bronkruid. Onderweg zullen we ook luisteren naar de verschillende vogelsoorten. Landschappelijk is het een bijzonder fraai gebied in Twente.

Zie verder het verslag van excursie van 2010 in Onder de Loep van juni 2010

Excursie: Aamsveen

Datum : Zaterdag 04 juni 2011
Thema : Hoogveen
Tijd : 09.00 uur tot 14.00 uur
Duur : ¾ dag
Coördinatie: Bert Oude Egbrink

We maken een excursie door het Aamsveen. Het Aamsveen is een fraai hoogveengebied van landschap Overijssel onder de rook van Enschede bij de Duitse grens. Het dal van de Glanerbeek met beekdalbossen en schraallanden maakt ook deel uit van het gebied. Aan de andere kant van de grens ligt het Hundfelder Moor. Uit een in 2009 uitgevoerd fauna onderzoek bleek dat het Aamsveen een rijk en gevarieerd dierenleven heeft. Hier hopen we wat van te zien. Voor mensen die rechtstreeks naar het excursiegebied gaan is het verzamelpunt de parkeerplaats aan de Roodmolenweg.

Excursie: 't Rietschot & Buurserveen

Datum : Zondag 19 juni 2011
Thema : Bos en Hei
Tijd : 09.00 uur
Duur : ochtend
Coördinatie: Harry de Jong

In het Buurserzand vindt u heidevelden met 150 jaar oude jeneverbessen, gemengde bossen en glooiende akkers. Dit gebied is door haar omvang en natte karakter (anders dan de naam doet vermoeden) uniek in Europa. Het Buurserzand is eigendom van Natuurmonumenten en is het restant van een uitgestrekt heidelandschap. Deze heide vormde in het verleden een belangrijk onderdeel van het esdorpenlandschap, waarvan we nog restanten vinden rond het dorp Buurse en in het dal van de Buurserbeek. De omgeving van het Buurserzand is begin 1900 tot 1940 ontgonnen tot

landbouwgebied en maakt een relatief grootschalige indruk.

Het Buurserzand bleef gespaard van ontginning omdat de familie van Heek het gebied gebruikte als jachtgebied en het in 1929 aan natuurmonumenten schonk. De familie van Heek was oorspronkelijk van plan om er een open lucht museum / recreatiegebied van te maken. Er waren al enkele objecten verzameld: de Bommelas, een Bentheimer markepaal en de inmiddels weer verplaatste Stendermolen.

Het Buurserzand is een gevarieerd open heidegebied met goed ontwikkelde leefgemeenschappen van natte en vochtige dopheidevegetaties en droge struikheidevegetaties, stuifzanden, jeneverbesstruwelen, vennen en drogere eikenberkenbossen.

Lezing : **Vogels en Vogeltrek - 2**
Datum : Donderdag 17 maart 2011
Tijd : 20.00 uur
Spreker : B. van den Brink
Plaats : Museum 'Twentse Welle', Enschede

Van den Brink zal u deze avond meenemen van vogels rondom het huis, via de vogeltrek, naar zwaluwen in Botswana. Als actief 'ringer' van vogels kijkt hij anders naar de vogels dan de tekenaar Erik van Ommen en zal zijn verhaal de vogeltrek vanuit een ander perspectief bekijken.

Lezing : **Vogels van Lesbos**
Datum : Donderdag 21 april 2011
Tijd : 20.00 uur
Spreker : Koos Dansen
Plaats : Museum 'Twentse Welle', Enschede

Deze avond gaan we niet naar een ander continent, maar blijven in Europa, zij het aan de rand. Koos heeft op Lesbos in een twee weken durende wandeling zo'n 80 vogelsoorten in hun leefgebied en tijdens hun trek kunnen waarnemen en fotograferen. Maar ook de landschappen van dit eiland met hun interessante flora krijgen de aandacht. Een mooie opwarmer voor de komende vakantie?

Agenda

De zaalruimte is voor de eerste helft van 2011 besproken en vastgelegd.

De data zijn:

- woensdag 16 maart
- woensdag 20 april
- woensdag 18 mei
- woensdag 15 juni

Geïnteresseerden zijn van harte welkom.

Aanvang om 14.30 uur tot ongeveer 16.30 uur.

De bijeenkomsten vinden plaats in het Woon- en Zorgcentrum 'Het Woolde' aan de Geerdinksweg (naast het Shell-station).

Programma:

16 maart 2011

Harry de Jong vertelt over Vogels en andere dieren in Zuid-Afrika. Dit naar aanleiding van een bezoek dat hij aan dit land heeft gebracht.

20 april 2011

Een DVD o.a. over natuurgebieden in de provincie Gelderland.

18 mei 2011

Bernard Wanders houdt een presentatie.

Andere onderwerpen die op het programma staan zijn: de natuur langs de Elbe en Gallen.

Terugblik:

De bijeenkomst in december 2010 is vanwege het slechte weer niet doorgegaan. Gelukkig kon iedereen tijdig afgebeld worden. De presentatie van Bernard Wanders over wordt verplaatst naar mei 2011.

In januari stond het onderwerp afbraak van bomen op het programma. Joop de Wit heeft ze hierin verdiept en vooral de belangrijke functie van schimmels/paddestoelen kwam hierbij aan de orde. Alleen schimmels zijn in staat om de stof lignine in de bomen af te breken en om te zetten in een bruikbaar materiaal voor de natuur.

In Nederland zijn maar liefst 4000 soorten waarvan er rond de 2500 voorkomen in bossen.

Alle facetten van de parasieten, saprophyten en mycorrhiza kwamen daarna, voorzien van prachtige foto's aan de orde.

Jammer dat er, door verschillende omstandigheden, maar zo weinig bezoekers waren op deze middag.

Verdere informatie bij:

Jan Zwieneberg (tel 074-242 3975)

Algemene Jaarvergadering 2011

Datum en tijd: **maandag 4 april 2011 om 20.00 uur**

Plaats: Gebouw Speeltuin 't Lansink Twijnstraat 6 te Hengelo

1. Opening
2. Goedkeuring verslag ledenvergadering d.d. 31 maart 2010 (bijlage)
3. Ingekomen stukken en mededelingen
4. Jaarverslag 2010 van secretaris en werkgroepen (bijlage)
5. Financieel jaarverslag 2010 en Balans 31-12-2010 (bijlage)
6. Verslag kascommissie
7. Benoeming kascommissie
8. Begroting 2011 en contributie 2011 en 2012
9. Bestuurssamenstelling
10. VV op zaterdag 16 april 2011 te Leiden (Naturalis). De stukken kunnen ter vergadering ingezien worden.
11. Benoeming afgevaardigden naar VV 2011

Pauze

12. Afdelingsactiviteiten 2011 en 2012 (zie toelichting).
13. Rondvraag

Toelichting agendapunt 13.

Naast de lopende activiteiten (excursies, inventarisaties, Seniorengroep etc.) willen we als bestuur graag met de leden praten over de toekomst van de lezingen en nieuwjaarsbijeenkomst. Bij beide activiteiten zien we een sterk wisselend aantal deelnemers. Wij hopen dat deze discussie ideeën en suggesties voor de toekomst oplevert.

Verslag algemene ledenvergaderig 2010

De vergadering vond plaats op 31 maart 2010 in Speeltuigebouw 't Lansink te Hengelo.

Er waren 11 leden aanwezig. Afwezig met kennisgeving: mevrouw W. Mardjan.

1. **Opening**
De voorzitter, Bernard Wanders, heet de aanwezigen van harte welkom en opent de vergadering. Aan het begin van de vergadering wordt stilgestaan bij het overlijden van de dames Onland, van Urk en Holsmüller.
2. **Verslag ledenvergadering d.d. 1 april 2009.**
Het verslag wordt met dank aan de secretaris goedgekeurd.
3. **Ingekomen stukken en mededelingen.**
De volgende stukken zijn besproken:
 - 100 jarig bestaan afdeling Wageningen.
 - Cursus van NMO over nieuwe wetgeving op het gebied van ruimtelijke ordening.
4. **Jaarverslag 2009 van secretaris en werkgroepen.**
Het jaarverslag in Onder de Loep wordt, met dank aan de opstellers, goedgekeurd.
5. **Financieel jaarverslag 2009 en de Balans 31-12-2009.**
Over 2009 was er een positief resultaat van € 269,14. Het verslag en balans worden goedgekeurd.
6. **Verslag kascommissie.**
De kascommissie bestaande uit de dames Ludwig en Mardjan heeft de financiële administratie gecontroleerd en akkoord bevonden. Het was allemaal heel duidelijk met grote complimenten voor de penningmeester. Op basis van de opgestelde verklaring van de kascommissie wordt het bestuur decharge verleend. Het bestuur spreekt dank uit voor het zorgvuldige werk van Jan Weernink.
7. **Benoeming kascommissie.**
De kascommissie voor 2010 wordt gevormd door Henri Ludwig en Wytze Boersma. Reservelid wordt Joop de Wit.
8. **Begroting 2010 en contributie 2010 en 2011.**
De conceptbegroting 2010 wordt goedgekeurd. De contributie 2010 en 2011 is conform de index en landelijke afdracht. De bedragen worden wel afgerond.
9. **Bestuurssamenstelling.**
Er zijn geen wijzigingen gepland.
10. **VV van 17 april 2010.**
Bernard neemt in kort de agenda en bijbehorende stukken door. Naar aanleiding hiervan worden ook enige actualiteiten binnen onze afdeling en Hengelo besproken. Deze punten worden onder punt 13 in dit verslag vermeld.
11. **Benoeming afgevaardigden.**
Bernard Wanders zal onze afdeling vertegenwoordigen.
12. **Statuten.**
Het is noodzakelijk dat de afdeling eigen statuten krijgt en ook ingeschreven staat bij de Kamer van Koophandel. Bij het opstellen kan gebruik gemaakt worden van een landelijk model. De kosten bij de notaris zijn ongeveer € 500,00. De vergadering gaat akkoord met het voorstel om statuten op te stellen. Deze zullen vastgesteld worden in een aparte ledenvergadering.
13. **Afdelingsactiviteiten 2010 en 2011.**
Landelijk zullen bomen extra aandacht krijgen. Wytze Boersma vertelt dat het KIN een bomencursus gaat geven. Naar aanleiding van dit punt vraagt Han Limburg aandacht voor bomen in de Laurastraat, die om nog onduidelijke redenen doodgaan. Han vraagt suggesties voor "sterkere" soorten.
De gewestelijke studiedag op 4 september gaat ook over bomen en zal waarschijnlijk plaatsvinden in het Hoogspel te Delden.
Er komt in 2010 geen geld voor de Natura projecten. Wij gaan ons beraden wat wij gaan doen.
Op 10-10-2010 is er de dag van de Veldbiologie. Het is de bedoeling om die samen met de afdeling Enschede te organiseren op Hof Espelo.
De prioriteit voor 2010 liggen bij de inventarisatie van de groenstroken in Hengelo. Hierover zijn goede gesprekken gevoerd met de gemeente en ook de pers wil hier aandacht aan besteden. Er wordt opgemerkt dat het Waterschap in Hengelo het beheer over de beken krijgt. Dit vraagt dus afstemming. Onduidelijk is wie precies verantwoordelijk is voor de wadi's en wat het maaibeleid daarvoor is.
De Landelijke Jeugdgroep houdt een excursie in Twente. Harry de Jong en Jan Zwienenberg verzorgen een excursie.
14. **Rondvraag**
Voordat de vergadering gesloten wordt wil de voorzitter Joop de Wit danken voor het feit dat hij meer dan 10 jaar de redactie van Onder de Loep verzorgd heeft.
15. **Sluiting**
De voorzitter sluit rond 22.00 uur de vergadering.

Bestuurssamenstelling

Samenstelling per 31-12-2010.

B. Wanders	-voorzitter
J.H. Zwieneberg	-secretaris
J. Weernink	-penningmeester
A.G. Oude Egbrink	-natuurhistorisch secretaris
K.H. de Jong	-lid, eindredactie Onder de Loep en website
A. Ros	-lid en organisatie lezingen.

Bestuursactiviteiten

Het bestuur heeft in 2010 zes maal vergaderd. De afdeling is lid van het Gewest en wordt hierin vertegenwoordigd door B. Wanders en J. Zwieneberg.

Een afvaardiging van het bestuur heeft de vergaderingen van de Beleidsraad van de KNNV, de VV en de vergaderingen van het Gewest bezocht.

Ledenvergaderingen 2010

De ledenvergadering werd gehouden op 31 maart 2010. Het verslag is gepubliceerd in het maartnummer 2011 van Onder de Loep.

Daarnaast werd er op 10 november 2010 een extra ledenvergadering gehouden. In deze vergadering werden de nieuwe statuten voor de afdeling vastgesteld.

Ledenaantal

Jaar	leden	huisgenootleden	ereleden afdeling	totaal
2009	71	21	3	95
2010	74	21	3	98

Ledenblad Onder de Loep

Het afdelingsblad verscheen in 2010 weer vier keer.

Harry de Jong verzorgt in samenwerking met André Bolt de uitgaven. Door een andere werkwijze, namelijk aanleveren in pdf-formaat bij de drukker, is de kwaliteit van de foto's sterk verbeterd.

Onder de Loep geeft samen met de website een goed beeld van de vele activiteiten van onze afdeling. Oude nummers van Onder de Loep zijn via de website in te zien.

Activiteiten 2010

a. Nieuwjaarsbijeenkomst op 15 januari 2010

Dit jaar was het aantal bezoekers (15) lager dan voorgaande jaren. De bijeenkomst vond plaats in "de Houtmaat".

b. Excursies

<u>Datum</u>	<u>Plaats</u>	<u>Thema</u>	<u>Aantal deelnemers</u>
20 februari	Twickel	frisse neuzen	11
13 maart	Engbertsdijksvenen	natuurbeleving	niet doorgedaan
27 maart	Needse berg	voorjaar	7
10 april	Wildernis	voorjaar	7
25 april	Smoddebos	voorjaarsflora	4
09 mei	Springendal	beekdal	6
23 mei	Bargerveen	hoogveen	6
06 juni	Söbbing	flora	6
15 juni	Beuninger achterveld	nachtzwaluw	6
11 juli	Junner koeland	stroomdalflora	niet doorgedaan
31 juli	Mandercirkels	heide	5
22 augustus	Bentheimer berge	natuurbeleving	4
25 september	Lonnekerberg	paddestoelen	8
10 oktober	Hof Espelo	veldbiologie	veel

23 oktober	Holthuis	herfst	5
6 november	Borkeld	slotexcursie	2

Totaal zijn er in het jaar 2010 16 excursies georganiseerd waarvan er 2 niet zijn doorgegaan. Het aantal deelnemers per excursie wisselde sterk namelijk van 2 tot 11. Helaas loopt het gemiddeld aantal deelnemers wat terug. Op 4 september is bij 't Hoogspel de gewestelijke contactdag gehouden met als thema bomen. De excursie op 10 oktober was een goed bezochte publieksexcursie in verband met de dag van de veldbiologie. De leden van de excursiecommissie in 2010 waren Bernard Wanders, Wytze Boersma, Harry de Jong en Bert Oude Egbrink (natuurhistorisch secretaris).

c. *Lezingen*

Datum: Donderdag 18 februari 2010
Onderwerp: Bialowieza woud door Onno de Bruijn.
Aanwezig: 25 personen.

Datum: Woensdag 17 maart 2010
Onderwerp: Tineke Hesper over haar reis door het Krugerpark.
Deze lezing is door ziekte van Tineke niet doorgegaan, in plaats daarvan heeft Harry de Jong foto's laten zien van de Twentse natuur.
Aanwezig: 14 personen.

Datum: Woensdag 27 oktober 2010
Onderwerp: Monumentale bomen door Gerrit de Graaff.
Aanwezig: 32 personen.

Datum: Woensdag 24 november 2010
Onderwerp: Engbertsdijkvenen door Peter van den Akker.
Aanwezig: 29 personen.

d. *KNNV-Senioren*

Deze ontmoetingsactiviteit vindt, behalve in de zomermaanden, maandelijks plaats in Wooncentrum Het Woolde. Er waren diverse lezingen over gebruikplanten, bomen, Müritzgebied in Duitsland, paddestoelen, de Witte Karpaten en DVD's over bijvoorbeeld de ijsvogel. Er was ook een uitstapje gepland maar dit heeft, mede door de fysieke beperkingen van verschillende deelnemers, geen doorgang gevonden. Door het slechte weer is de bijeenkomst in december niet doorgegaan.

e. *Plantenwerkgroep*

De werkgroep heeft in 2010 een start gemaakt met de inventarisatie van de groenstroken in Hengelo. Een uitgebreid verslag van deze inventarisatie staat in het maartnummer 2011 van Onder de Loep.

f. *Paddestoelenwerkgroep*

De paddenstoelenwerkgroep, Ineke Bielen, Laurens van Run, Gerben Winkel en ondergetekende, is in het afgelopen jaar een keer of 15, 16 gezamenlijk op stap geweest. We ondernemen excursies vooral in het voorjaar (februari t/m april) en in het najaar (augustus t/m november), uiteraard als de weersomstandigheden het ook maar enigszins toelaten. We concentreren ons op Twente met wel eens een uitstapje naar Duitsland (bij Bentheim, Samerott). In het voorjaar 2010 zijn we een keer naar Flevoland geweest voor de Rode kelkzwammen.

Vele honderden soorten zijn gezamenlijk gevonden (en doorgaans gemeld). Daar zijn heel gewone soorten bij, maar ook worden regelmatig zeldzame of zeer zeldzame soorten gevonden, gedetermineerd en uitgebreid gefotografeerd. Elders in Onder de Loep is een artikeltje te vinden over Winterpaddenstoelen.

Het is uitermate plezierig om op stap te gaan met enthousiaste mensen die zeer van hun hobby genieten! We hopen wederom in de nabije toekomst via artikelen en/of lezingen te laten zien wat we vinden in deze contreien.

Demarcatielijnen-mycelium (foto Joop de Wit)

Dat we niet alleen paddenstoelen vinden in alle mogelijke vormen en verschijningen, maar ook de gevolgen van de aanwezigheid van "schimmels" is te zien op bovenstaande foto.

Op een doorgezaagde, door vele paddenstoelen aangetaste, beuk zijn zogenaamde demarcatielijnen te zien. Dit zijn grillig gevormde patronen die de plaatsen laten zien waar de domeinen van verschillende soorten mycelium aan elkaar grenzen.

g. Schoningswerk Bentelerheide

In 2010 hebben we het schoningswerk op de Bentelerheide voortgezet. Naast het grove werk, zoals boompjes verwijderen, moesten we dit keer het fijne werk doen omdat vele stronken weer waren uitgelopen. Door deze werkzaamheden hebben we het idee dat de beenbreek populatie zich heeft uitgebreid.

Totaal zijn er 4 werkochtenden (2 in het voorjaar en 2 in het najaar) geweest waaraan 4 a 5 personen per keer hebben deelgenomen.

h. Cursuswerkgroep KIN (KNNV-IVN-NIVON)

Door de cursuswerkgroep KIN, een samenwerkingsverband van de Hengelose groenverenigingen, KNNV, IVN en NIVON zijn er in 2010 twee cursussen georganiseerd.

In het voorjaar een vogelcursus die bestond uit 3 theorieavonden en 3 excursies. Aan deze cursus hebben 18 personen deelgenomen. De waardering door de cursisten was goed tot zeer goed.

In het najaar hebben we de bomencursus van 2009 herhaald. De cursus bestond uit 5 theorieavonden en 1 excursie. Deze keer waren het, op één na allemaal docenten van de KNNV. Totaal waren er 25 cursisten. De waardering van de cursisten was ook goed tot zeer goed.

i. Natura 2000.

Voor 2010 is er door de landelijke overheid geen subsidie voor nieuwe projecten beschikbaar gesteld.

Wat betreft het Haaksbergerveen is in het voorjaar 2010 contact opgenomen met VVV, campings en hotels met de vraag of er behoefte was aan de folders van het Haaksbergerveen. Al met al zijn er meer dan 500 folders bij verschillende adressen bezorgd.

j. Dag van de Veldbiologie.

Deze landelijke dag van de KNNV hebben we hier samen met de afdeling Enschede op Hof Espelo, van het Landschap Overijssel, georganiseerd.

Mede door de goede publiciteit in Tubantia en de grote belangstelling voor paddestolen kregen we die dag minstens 300 deelnemers. Elk half uur vertrok er een excursie vanaf het bezoekerscentrum. Voor een uitgebreid verslag van deze dag wordt verwezen naar decembernummer van Onder de Loep.

k. Weusthagpark

In 2006 hebben we meegewerkt aan een flora- en fauna-inventarisatie. Een van de grote terreinen was het toekomstige stadspark. Op basis van de inventarisatie hebben we een lijstje met knelpunten en aanbevelingen opgesteld. Na verschillende gesprekken (de aanhouder wint) is ons initiatief gehonoreerd door het plan om gezamenlijk (gemeente en KNNV) een Natuurvisie voor het gebied op te stellen. De visie wordt eind februari 2011 gepresenteerd.

l. Deelname aan externe activiteiten.

Diverse leden van de afdeling hebben deelgenomen aan een interessante studiedag van het Gewest over bomen in het Hoogspel te Delden. Naast een boeiende lezing was er een excursie op het landgoed onder leiding van G.J. Roelofs.

Statuten.

In het verslagjaar is dit onderwerp bijna volledig afgehandeld. In de ledenvergadering van 31 maart werd het principebesluit voor nieuwe statuten genomen. De conceptstatuten zijn in een extra ledenvergadering op 10 november besproken en vastgesteld. Deze vergadering was opgedeeld in twee vergaderingen omdat er niet voldoende leden aanwezig waren om direct een besluit te nemen. In de tweede vergadering kon dit besluit wel genomen worden. De stukken zijn daarna via het Landelijk Bureau naar de notaris in Brielle gezonden. Naar verwachting zullen ze daar eind februari 2011 passeren.

Woord van dank.

Het bestuur kijkt met een gevoel terug op 2010. Graag willen we alle leden danken voor hun inzet.

Hengelo, februari 2011.

Financieel jaarverslag 2010

en begroting 2011

BATEN	WERKELIJK 2009	WERKELIJK 2010	BEGROOT 2010	BEGROOT 2011
Contributie	2.437,00	2.418,50	2.395,00	2.375,00
Rente	43,90	26,64	75,00	50,00
Nieuwjaarsbijeenkomst	412,50	315,00	475,00	350,00
Excursies	0,00	0,00	25,00	0,00
Aanmaningskosten	0,00	47,50	0,00	0,00
Groep KIN	0,00	100,00	0,00	0,00
Giften	0,00	162,50	0,00	0,00
Diversen	0,00	0,00	50,00	50,00
Nadelig saldo	0,00	542,04	110,00	315,00
Totalen	2.893,40	3.612,18	3.130,00	3.140,00

LASTEN	WERKELIJK 2009	WERKELIJK 2010	BEGROOT 2010	BEGROOT 2011
Afdracht Hoofdbestuur	1.473,00	1.479,75	1.550,00	1.550,00
Abonnement/Lidmaatschap	0,00	20,00	25,00	25,00
Onder de Loep-drukkosten	287,00	338,47	300,00	300,00
Onder de Loep-verzendkosten*	162,46	312,65	200,00	200,00
Bestuurskosten	0,00	47,00	50,00	50,00
Excursies	26,00	0,00	25,00	0,00
Lezingen	83,47	235,00	150,00	150,00
Nieuwjaarsbijeenkomst	342,20	487,50	400,00	400,00
Seniorbijeenkomsten	40,00	68,75	100,00	100,00
Drukwerk/Portiekosten	22,00	44,65	15,00	15,00
Bankkosten	50,28	60,61	40,00	50,00
Zaalhuur + koffie*	50,00	383,20	200,00	250,00
Projecten	0,00	0,00	50,00	0,00
Diversen	41,35	108,00	25,00	25,00
Reiskosten	46,50	26,60	0,00	25,00
Voordelig saldo	269,14	0,00		0,00
Totalen	2.893,40	3.612,18	3.130,00	3.140,00

* = nagekomen rekening van 2009

CONTRIBUTIE	JAAR 2009	JAAR 2010	JAAR 2011
Lidmaatschap	28,00	30,00	30,00
Lidmaatschap, huisgenoten	11,00	10,00	10,00

Balans per 31 december 2009			
Bank	12,38	Te betalen kosten	13,73
Bank, best spaarrekening	4.005,48	Vooruitontvangen	67,00
		Reservering:	
		Bijzondere activiteiten	1.000,00
Te ontvangen posten	43,81	Project waterdieren	302,05
		Kapitaal 31/12	2.678,89
Totaal	4.061,67	Totaal	4.061,67

Balans per 31 december 2010			
Bank	29,29	Te betalen kosten	16,32
Bank, best spaarrekening	3.429,29	Vooruitontvangen	30,00
		Reservering:	
		Bijzondere activiteiten	1.000,00
Te ontvangen posten	26,64	Project waterdieren	302,05
		Kapitaal 31/12	2.136,85
Totaal	3.485,22	Totaal	3.485,22

Gift

Eind 2010 waren Wil en Andries Vermeulen 65 jaar getrouwd (een briljanten huwelijksfeest), waarmee we hen toen al gefeliciteerd hebben maar dit hierbij graag nog eens doen.

Wil en Andries zijn enorm betrokken bij de natuur en ook bij het IVN en KNNV.

Die betrokkenheid heeft hen doen besluiten om de gasten van hun receptie te vragen geen cadeaus te geven maar een bedrag in de pot te doen voor IVN en KNNV.

Beide verenigen hebben intussen €162,50 van Wil en Andries ontvangen. Wil en Andries, voor ons een bijzonder cadeau, waarvoor onze hartelijke dank.

Bestuur KNNV

Schoningswerk Bentelerheide

Zoals vorig jaar is aangegeven zullen we dit jaar het schoningswerk van de Bentelerheide voortzetten.

Opslag van Berk, Den ,Lijsterbes en Vuilboom zal met de hand worden verwijderd. Hiermee hopen we dat de populatie van Beenbreek zich verder uitbreidt. Het is een te kwetsbaar om machinaal te worden geschoond. Met de Stichting Twickel zijn er afspraken gemaakt over aanpak en toegang.

Diegene die wil helpen is van harte welkom. Snoeizaag, snoeischaar en takkenschaar graag meenemen. Het is raadzaam om werkhandschoenen en laarzen aan te doen.

Dit jaar beginnen we met het schonen op zaterdagochtend:

19 maart en 2 april van 09.30 tot 12.00 uur

Verzamelpunt is het toegangshek aan de Gorsveldweg.

Wytze Boersma

Achter de schermen

Reeds vele malen heb ik een excursie van onze afdeling bijgewoond. Met veel plezier vaak door het mooie landschap gewandeld.

Wat mij tijdens het lezen van Onder de Loep is opgevallen dat er mooie foto's van planten en dieren worden weergegeven doch....wie maken deze excursies tot wat ze zijn? Wie zetten de routes uit.

Wel, dit werk is velen niet bekend.

Daarom sluit ik een paar foto's bij van Harry en Bert. Uiteraard is dit een willekeurige keuze en wil ik de andere excursieleiders niet vergeten.

Ook aan hen mijn dank.

De foto's werden gemaakt tijdens een wandeling in de buurt van Vasse en bij de cirkels van Jannink. Vooral het hek, waar Bert tegenaan staat vind ik echt aardig bedacht.

Verder wil ik nog vermelden dat ik het prettig vind wanneer de vertrekplaats vermeld wordt. Dat gebeurt de laatste tijd veel vaker. Spaart ons dikwijls een hele rit. Ga zo door.

Vriendelijke groet,

Hermine Halm

Uit ons archief: Het Hazepootje

Ik ben sinds 1977 lid van onze afdeling. De aankondigingen en verslagen van de activiteiten (excursies, lezingen en vergaderingen) stonden toen in een mededelingen- en convocatieblad. In augustus 1984 verscheen de eerste Onder de Loep. In het woord vooraf van dit nummer stond "Zie hier het resultaat van enig geknutsel, een soort vernieuwd Hazepootje van de 60er jaren". Ik was nieuwsgierig wat er in dit afdelingsblad stond. Daarop heb ik onze voorzitter gevraagd het Hazepootje uit ons archief op te duiken. Dit was geen probleem mits ik er een artikel over zou schrijven.

Hieronder staat een verslag van mijn bevindingen. De afdeling telde aan het begin van de zestiger jaren ruim 70 leden. Voorzitter was Tj. A. Bolt en algemeen secretaris W.J. Kippers.

Het Hazepootje, contactorgaan der Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging Afdeling Hengelo (Oldenzaal had toen nog een eigen afdeling) verscheen voor het eerst in september 1961. De redactie schrijft in haar voorwoord dat het "voor de leden wel interessant is te vernemen wat er zoal op de verschillende excursies wordt waargenomen, om in de toekomst te houden excursies vooraf iets te belichten, een bepaald onderwerp bij voorkeur betrekking hebbende op Oostelijk Nederland nader onder de loupe te nemen, een ieder die een interessante waarneming heeft gedaan uit te nodigen een bijdrage te leveren voor ons orgaan, leden te stimuleren tot een daadwerkelijke natuurstudie en tot een grotere deelname aan de zeer pover bezochte excursies". Waar de naam Hazepootje vandaan komt, weet ik niet. Wel las ik in nummer 7 dat er een prijsvraag uitgeschreven werd voor een nieuwe naam van het blad. In nummer 8 staat "Hazepootje blijft Hazepootje". Er is geen betere naam uit de bus gekomen.

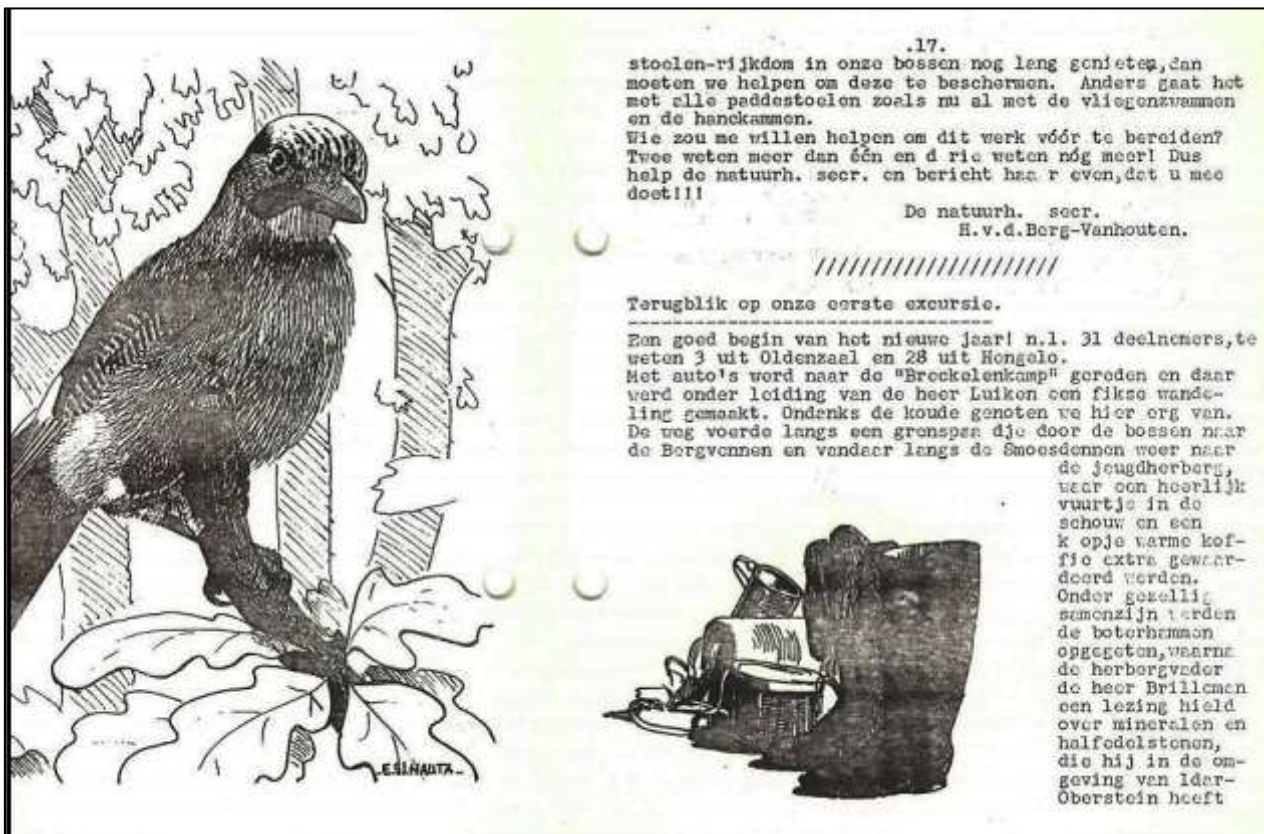
In totaal zijn er 12 afleveringen verschenen. Het laatste nummer, nummer 12, verscheen rond de jaarwisseling van 1965 naar 1966. In het redactioneel woord (vooraf) van dit nummer staat "Het zal U wel opgevallen zijn dat er in lange tijd geen Hazepootje verschenen is. In het laatste nummer (nummer 11) hebben wij U aangespoord om kopy te sturen. Resultaat "nihil". Mogen wij U dus nog eens met klem vragen om ons Uw medewerking niet te onthouden". Dit is blijkbaar niet gelukt.

In de jaren dat het Hazepootje verschenen is, bestond de redactie uit A.G. Schaake, H.C. van Waardenburg en H.G. van de Berg-van Houten, later aangevuld of opgevolgd door W. Boonstra-Paskamp, E.Sj. Nauta en D.G. Bolt-Elkerbout. Op de voorpagina van de eerste 6 afleveringen stond een tekening van een Haas (het zoogdier), op de voorpagina van aflevering 7 een tekening van het Hazepootje (een inktzwam) en op de voorpagina van de afleveringen 8 en 12 speciaal voor de dames: een kruissteekpatroon met de mededeling dat het kleurenschema gratis verkrijgbaar is. Wie de tekeningen en het kruissteekpatroon gemaakt heeft, is mij niet bekend. Nadat de heer Nauta die illustrator was, lid werd van de redactie werd het Hazepootje ook een geïllustreerd blad met fraaie tekeningen van vogels en paddestoelen. Bijzonder aardig vond ik de tekening die als aankondiging voor de terugblik op de excursies werd gebruikt. Hierop staan laarzen met uitgetrokken sokken, tas, botaniseertrommel, bord en mok afgebeeld. Heeft er iemand nog een botaniseertrommel?

Behalve aankondigingen en verslagen van excursies waar ik later op terugkom, stonden er ook artikelen over natuurstudie in het Hazepootje. Deze artikelen werden geschreven door de redactie maar ook door leden van de afdeling. Zo schreef W. de Boer artikelen over de vogeltrek in het Boekeloseveld waar hij (samen met de heer Nauta) aan de Kwinkelerweg een trektelpost bemande, de terugkeer van zangvogels in het voorjaar (fenologie) en het vogelleven op Terschelling, de heer G.P. Frijlink artikelen over dichtbij fotografie (macro fotografie) en de Nachtzwaluw waarbij een door hem zelf gemaakte scherpe zwartwit foto was gevoegd die in het Hazepootje was geplakt en de heer G. Meijling met een uit 52 coupletten bestaand gedicht over vogels dat overigens niet in zijn geheel geplaatst is. Ook schrijvers van buiten de afdeling hebben artikelen geschreven zoals de heer E. Bossema van de Rijksuniversiteit Groningen over het voedsel van de Vlaamse gaai waarin de slechte reputatie van deze vogel in en ander daglicht werd geplaatst, de regulatie van de populatiedichtheid bij de Zilvermeeuw en het "mieren" van vogels.

In de winter werden lezingen en vergaderingen gehouden bij hotel Deters, hotel Nationaal (Twentezaaltje), de Cosa, het Verenigingsgebouw of het Vios gebouw. Ook waren er jaarwisse lingbijeenkomsten bij havezate Het Everlo, de jeugdherberg Breckelenkamp en de molen van Bels.

Behalve natuurstudie en natuurbeleving kreeg ook natuurbescherming de nodige aandacht. In aflevering 7 van het Hazepootje staat "Verder zal de excursie-commissie onderzoeken in hoeverre de K.N.N.V. iets kan doen tegen het vernielen van paddestoelen welke in de herfst door schoolkinderen en leden van jeugdverenigingen worden verzameld voor tentoonstellingen en dergelijke". Dat deze actie succes had lezen we in aflevering 10 waarin staat "Mevrouw van de Berg werd hulde gebracht voor haar activiteiten op het gebied van de bescherming van paddestoelen. De op haar initiatief opgestelde brief gericht aan onderwijzers, jeugdverenigingen e.d. is door het Hoofdbestuur als voorbeeld toegezonden aan alle afdelingssecretariaten met de aanbeveling deze brief onder de hiervoor in aanmerking komende instanties te verspreiden".

In de periode dat het Hazepootje verschenen is, bestond de excursie commissie uit W. de Boer, W. Vogel-Wits, A.G. Schaake en H.C. van Waardenburg die later aangevuld werd met H.G van de Berg-van Houten en G.J. van Zalk. Tijdens de excursies werd met name gekeken naar (hogere) planten, vogels en paddestoelen.

Als we kijken naar de excursiegebieden zien we een opvallende overeenkomst met de gebieden die tegenwoordig ook bezocht worden. In Twente werden gebieden als Twickel, Boekelerhof, Voltherbroek, Lutterzand en het Singraven bezocht, in de Achterhoek het Korenburgerveen en Needse Achterveld, in het Vechtdal landgoed Beerze en in Duitsland Horstmar, Silberberg, Bentheimerwald en Samerrot. Maar ook verder weg gelegen gebieden als Fortmond, Knardijk en Deelerwoud werden bezocht. Doordat lang niet alle leden de beschikking over een 'particuliere' auto hadden, werd voor bezoek aan dichtbij gelegen gebieden de fiets gebruikt en voor de wat verder weg gelegen gebieden soms de streekbus (OAD, TET of GTW). Voor het leiden van de excursies op de Boekelerhof en Twickel werd ook een beroep gedaan op de jachtopzichters. Bij de heer Pluim in Oele werd de jachtkamer bezichtigd.

Ondanks de mededeling in het voorwoord van aflevering 6 dat "een dorre opsomming van hetgeen gezien is op excursies niet altijd aantrekkelijk is" volgen hier toch enkele bijzondere waarnemingen.

Op 10 juni 1961 werden in het Korenburgerveen één Grauwe klauwier en vijf Rietzangers gezien. Waar horen we tegenwoordig nog Rietzangers? Op 29 april 1962 werden in het Needse Achterveld Watersnip, Wulp, Grutto en Tureluur gezien. Van deze soorten werden meerdere nesten met eieren gezien. Tegenwoordig wordt er niet meer naar nesten gezocht. Op 22 juli 1962 werden bij het Lonkekermeer enkele Zwarte sterns gezien. Deze soort is hier in de zeventiger jaren verdwenen en nooit terug gekeerd. Op 20 januari 1963, de elfstedenwinter, werden in het laatste stuk nog niet bevroren Twentekanaal (vanaf de zwaikom bij de Waarbeeksluis tot de Oelerbrug) ca. 1300 Wilde eenden, 1200 Meerkoeten, 20 Waterhoentjes, 14 Knobbelswanen, 20 paar Kuifeenden, 4 paar Tafeleenden, 25 Grote zaagbekken, 4 Nonnetjes, 1 Fuut, 1 Zwarte zee-eend en 40 Kapmeeuwen gezien. De temperatuur bedroeg min negen graden Celsius. Op 9 juni 1963 werden op een avondexcursie bij de Huttenveldsweg in de buurt van Beckum op 3 plaatsen Nachtzwaluwen gehoord. Na een sterke teruggang maakt deze soort nu weer een come-back. Op 22 september 1963 werd in een berkenbosje in het Molenvan een grote groep Armbandgordijnzwammen gezien. Deze soort staat tegenwoordig als ernstig bedreigd op de Rode lijst. Op 28 maart 1965 werd in het Bentheimerwald de Middelste bonte specht waargenomen. Deze soort is ook bezig met een come-back. Op 16 oktober 1965 werd in hetzelfde bos naast de Alpenwatersalamander de rode 'drakenbloedzwam' (*Cortinarius cinnabarinus*) gevonden. Hoe de soort tegenwoordig heet, weet ik niet.

Tenslotte nog enkele vragen. In de lijst van excursiegebieden kwam ik ook het Slangenriet tegen. Weet iemand waar dit gebied gelegen heeft? In de lijst van waarnemingen kwam ik de 'wambuisknoop' tegen. Weet iemand welke plantensoort dit is?

Voordat ik het blad in handen kreeg, wist ik niet wat ik kon verwachten. Als ik terug kijk, valt mij op dat er de afgelopen 50 jaar eigenlijk niet zo veel veranderd is wat betreft de activiteiten binnen de afdeling en het afdelingsblad dat we hebben. Ik heb met veel plezier het Hazepootje gelezen.

Bert Oude Egbrink

Voortgang Het Weusthag

Afgelopen weken is duidelijk geworden dat er weer vaart achter het stadspark wordt gezet.

Op 14 februari 2011 werd aan een aantal betrokken instellingen de definitieve naam van het park bekend gemaakt. Dit is nu: Het Weusthag met als begeleidende spreuk : park van verbinding. Een verbinding tussen natuur, sport, recreatie en kunst. Die aspecten komen ook in het logo terug. Dit logo is al te vinden op de nieuwe website www.hetweusthag.nl.

Tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst heb ik de aanwezigen geïnformeerd over de natuurvisie, die wij als KNNV samen met de gemeente, in persoon van Peter Bergakker, hebben opgesteld. Deze visie wordt op 28 februari a.s. officieel, door Peter en ondergetekende, gepresenteerd en overhandigd aan de verantwoorde wethouder. Een digitale versie van het rapport zal begin maart op onze website te vinden zijn.

In het volgende nummer van Onder de Loep zullen we er wat uitgebreider op de natuurvisie en de vervolgplannen ingaan. Er is nu een budget van 1,6 miljoen euro, dat de gemeente van de provincie ontvangen heeft. Dit bedrag moet voor eind 2012 besteed zijn.

De gemeente heeft toegezegd dat betrokken instellingen bij de uitwerking betrokken zullen worden.

Jan Zwieneberg

Berm-inventarisatie 2010 in de gemeente Hengelo

In 2010 zijn wij begonnen met het inventariseren van de bermen op het voorkomen van wilde planten in de bermen van de wijk Hasseler Es van de gemeente Hengelo.

Wij hebben ons meerdere keren verbaasd over het maaibeleid van de bermen van de gemeente. Hierbij hebben we het idee dat de gemeente niet precies weet, althans niet goed heeft geregistreerd welke bijzondere planten in hun bermen staan(stonden). Aan de andere kant weten wij ook niet precies hoe het maaibeleid van de gemeente is en hoe het wordt uitgevoerd. In een gesprek met de gemeente is duidelijk geworden dat de gemeente in kader van de Flora en Fauna wet verplicht is om de kwetsbare soorten te registreren en het maaibeleid hierop aan te passen.

De gemeente Hengelo heeft bermen voor het maaibeleid ingedeeld in vijf categorieën, te weten:

- extensief gras zonder afvoer;
- extensief gras 6x zonder afvoer en hondenuitlaatterrein zonder afvoer;
- extensief gras met afvoer;
- extensief gras watergangen zonder afvoer;
- extensief gras watergangen met afvoer.

Hiernaast worden een aantal watergangen beheerd door het waterschap Regge en Dinkel en bermen van de doorgaande wegen door de Provincie of door Rijkswaterschap.

In het gesprek met de gemeente hebben we afgesproken om de bermen van de gemeente te beginnen met de Hasseler Es, het gedeelte tussen Oldenzaalse straat en de Deurningerstraat te inventariseren. Hiervoor hebben we detailkaarten met de categorieën van het maaibeleid van de gemeente gekregen.

Op deze kaarten hebben we de inventarisatie tracés van de bermen ingetekend. Totaal hebben we 50 tracés aangegeven. Sommige tracés zijn in twee stukken opgedeeld om voor Floron, op km-hok de gegevens te kunnen verwerken. Ook heeft de gemeente veiligheidshesjes verstrekt.

In 2010 hebben we in 15 avonden en 3 ochtenden 22 tracés geïnventariseerd. Totaal hebben we 312 soorten gevonden.

Hiervan 9 rode lijst soorten en 33 abundantiesoorten (bijzondere soorten) gevonden.

Overzicht van de rode lijst soorten:

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	RL	ca RL	Status
Anthoxanthum aristatum	Slofhak	4	GE	
Anthyllis vulneraria	Wondklaver	3	KW	
Cynosurus cristatus	Kamgras	4	GE	
Dianthus deltoides	Steevanjer	3	KW	
Knautia arvensis	Beemdkroon	4	GE	9
Melampyrum arvense	Wilde weit	1	EB	9
Plantago maritima	Zeeweegbree	3	KW	
Saxifraga granulata	Knolsteenbreek	2	BE	9
Viola canina	Hondsvioltje	4	GE	

Hierbij moet worden opgemerkt dat Wilde weit, Beemdkroon en Knolsteenbreek ingezaaid zijn. Wij troffen deze soorten in de berm langs de Hasselerbaan aan met een aantal bijzondere soorten, zoals Moespimpernel, Grote pimpernel, Echte koekoeksbloem en Blaassilene.

Op andere plekken vonden we: Heelblaadjes, Kleverige ogentroost, Gewone dotterbloem en Grote engelwortel.

Naast de bermen van de Hasseler Es hebben we een deel van het Waterpark op de Vossenbelt bekeken. Daar vonden we naast de Brede wespenorchis de Rietorchis en Echt duizendguldenkruid en Zwarte toorts. In 2010 hebben we ongeveer de helft van het gebied tussen de Oldenzaalsestraat en de Deurningerstraat bekeken. Hierbij kunnen we terug kijken op een mooi resultaat met een fraai artikel in het dagblad Tubantia.

De volgende fase is om aan te geven wat de bijzondere bermen en groenstroken zijn en hoe het maaibeleid hierop mogelijk aangepast moet worden. In 2011 zullen we verder doorgaan met de inventarisatie. De data zullen op de web-site worden vermeld.

Hartelijke dank aan iedereen die heeft meegewerkt.

Diegene die geïnteresseerd is in de detailgegevens kan met mij contact op nemen.

Wytze Boersma

Wat je zoal tegenkomt op de Lonnekerberg

Piet Kokke van de afdeling Enschede van de KNNV inventariseert de mossen van dit grote natuurgebied van Landschap Overijssel (141 ha). Samen met Peter Spee is hij hiermee gestart. Na het plotseling overlijden van Peter heeft Jan Zwienenberg besloten om Piet te helpen bij deze omvangrijke klus.

Elke week worden een of meer percelen nauwkeurig geïnventariseerd en worden soorten en vindplaatsen (bodem stam of dood hout) vastgelegd. Hoewel de prioriteit ligt bij mossen (nu al 110? soorten) is er ook altijd belangstelling voor andere zaken, die weer de nodige vragen opleveren. Twee voorbeelden.

Begin februari 2011 werd een weiland bezocht waarvan een deel als bos is ingeplant. Een deel van dit terrein is vrij vochtig en hier en daar komt leem aan het oppervlak. Dit leverde die dag twee nieuwe soorten voor het gebied op namelijk oermos (*Archidium alternifolium*) en gekroesd plakkaatmos (*Pellia endiviifolia*). Omdat we met name het oermos goed in kaart wilden brengen werd het terrein zorgvuldig doorzocht en zo vond Piet een heel klein paddenstoeltje op puntmos (*Calliergonella cuspidata*), dat ook op vochtige plekken groeit. Diezelfde dag nog kreeg Joop de Wit het materiaal thuisbezorgd. Hieronder licht Joop het resultaat nader toe.

Het van Jan Zwienenberg verkregen plukje puntmos bevatte 3 vruchtlichaampjes van 1-3 mm groot (klein?) en werd door mij herkend als mosoortjes omdat de paddenstoelenwerkgroep KNNV in 2009 bezig is geweest met determinatie van dit soort kleine spul op grond van oorspronkelijk door Gerben Winkel gevonden exemplaren in het Arboretum Poort-Bulten. Dat bleek toen het Kringmosoortje (*Rimbachia neckerae*) te zijn op gerimpeld boogsterremos (*Plagiomnium undulatum*) en gewoon haarmos (*Polytrichum commune*). Het blijft lastig met dat kleine spul (wel of niet volgroeide vruchtlichamen en dito sporen; weinig literatuur en gegevens voorhanden). Er zijn 3 soorten Mosoortjes en op grond van sporenonderzoek kom ik op Kringmosoortje (*Rimbachia neckerae*) met sporen van ca. 8 x 5 mu, ellipsvormig. De andere 2 soorten hebben ronde sporen.

Volgens het officiële Overzicht Nederlandse Paddenstoelen (Arnolds et al) zeldzaam maar bij kleine ukjes als dit weet je niet altijd wat zeldzaam betekent: weinig voorkomend of weinig gezien? Oppervlakkig bekijken van deze dingetjes doet je eerst denken aan vogelpoepjes op het mos.

Kringmosoortje (foto Joop de Wit)

Die dag zijn we ook nog kort teruggegaan naar dat deel van het weiland waar veel pitrus groeit. Hier hadden we de week daarvoor witte pitresten gevonden. De groene buitenrand was er af en de witte kern was achtergebleven. Toen Jan dit vertelde tijdens een KNNV-vergadering wist Harry de Jong te vertellen dat hierover in eerdere Natura's een artikel had gestaan. Via de KNNV-DVD, waarop de oude jaargangen staan, waren de artikelen snel gevonden. Hierin stond dat rupsen hiervoor verantwoordelijk waren, maar dat deze meestal ook de witte kern opaten.

Dit betekende dat eerst maar eens nauwkeurig moesten gaan kijken. Nadere observatie ter plekke leerde dat nog heel recent stukken pitrus van de stengels waren gehaald. Gezien het jaargetijde betekende dit dat hiervoor rupsen niet in aanmerking kwamen.

Piet, die ook meewerkt bij onderzoek naar het voorkomen van muizensoorten, vond in een boek over dierensporen een verwijzing naar muizen. Verschillende muizen (aardmuis, ondergrondse muis, Noordse woelmuis en rosse woelmuis) doen dit. Omdat Piet muizenonderzoek heeft gedaan op Lonnekerberg, wist hij dat daar vooral de rosse woelmuis voorkomt. Conclusie de rosse woelmuis helpt hier de pitrus kortwieken. We zijn nog lang niet klaar met de mosseninventarisatie dus we vinden vast nog wel meer interessante zaken.

Piet Kokke, Joop de Wit en Jan Zwienenberg

Winterpaddenstoelen

Bij “paddenstoelen” denken de meeste mensen onmiddellijk aan de herfst, het paddenstoelenseizoen bij uitstek. Maar ook hartje winter zijn er diverse soorten paddenstoelen te vinden, waaronder prachtige soorten. Sommige paddenstoelen (en planten) kunnen de vrieskou weerstaan door bepaalde suikers (koolhydraten) aan te maken die fungeren als antivries.

Veel paddenstoelen zijn na enige dagen/nachten met vorst veranderd in vochtige kleddertjes; paddenstoelen bestaan voor het grootste deel uit water. Maar er zijn er die door het aanmaken van het genoemde antivries de kou kunnen verdragen of pas verschijnen na het invallen van vrieskou.

Een heel algemene soort is het Gewoon fluweelpootje (*Flammulina velutipes*), door mycologen ook wel flupo genoemd. In deze tijd (van november tot maart ongeveer) te vinden op allerlei soorten loofbomen. De soort gedraagt zich parasitisch (“zwakteparasiet”) en saprofitisch (“opruimer”) en groeit altijd op hout. Helder gele, oranje of oranjebruine hoedjes van zo’n 1 tot 5 cm met steeltjes die aan de voet bruinfluwelig zijn; waaraan ze hun naam danken.

Gewoon fluweelpootje

In dezelfde periode vindt men de Gewone oesterzwam (*Pleurotus ostreatus*), ook op allerlei loofbomen en ook optredend als zwakteparasiet of saprotrofe paddenstoel. Je vindt Oesterzwammen soms hoog in een boom, die niet erg gezond meer is. Maar ook veel op omgevallen stammen en stronken. Het is dezelfde soort die op de groenteafdeling van de supermarkt te vinden is: een veel gekweekte consumptiepaddenstoel.

Oesterzwammen

Ook Winterhoutzwammen (*Polyporus brumalis*) - die te herkennen zijn aan de gaatjes onder de hoed in plaats van plaatjes - en Gele trilzwam (*Tremella mesenterica*) – met een structuur als van “winegums” - kun je in de winter tamelijk veel aantreffen.

Werkelijk zeer fraaie en ook fotogenieke winterpaddenstoelen zijn de Rode kelkzwam (*Sarcoscypha coccinea*) en de Krulhaarkelkzwam (*Sarcoscypha austriaca*). Bekers van 1 tot 5 cm doorsnede met een vermiljoenrode binnenkant en een wat lichtere buitenkant.

Rode kelkzwam

De twee in Nederland voorkomende soorten zijn op uiterlijk niet van elkaar te onderscheiden. Om het onderscheid te zien moet met een microscoop naar haartjes aan de buitenkant van de kelk kijken: bij de ene soort zijn ze recht en bij de andere soort gekruld (→ naam!). Ze komen voornamelijk voor in de Flevopolders en Noordoostpolder. Het zijn saprotrofe paddenstoelen op half begraven en op de grond liggende takken van loofbomen. Die takken moeten dan ook nog een deel van de tijd in het water liggen en er worden blijkbaar ook eisen aan de grondsoort gesteld. De Rode kelkzwam vind je vooral op takken van Es en Iep en de krulhaarkelkzwam op Els en Esdoorn. Op takken van Wilg en hazelaar kunnen beide soorten gedijen. De twee soorten kunnen in hetzelfde gebied voorkomen.

Helaas hebben we ze nog niet in Twente kunnen vinden, maar we blijven er naar uitkijken.

Joop de Wit (foto's van de auteur)

Natuurcursus over Twente

Twente - Het Verhaal over het Landschap tussen Regge en Dinkel

De cursusgroep KIN van de KNNV, IVN en Nivon organiseert dit voorjaar een natuurcursus over Twente. De cursus wordt gegeven op de maandagavond, 21 en 28 maart en 11 en 18 april, van half acht tot half tien in het Nivoncentrum aan de Lodewijkstraat 1 (hoek Berfloplein) in Hengelo.

Twente - Het Verhaal moet een beeld geven van het ontstaan en vorming van ons landschap in het verleden en de visie voor de toekomst. De indeling is als volgt:

1. Maandag 21 maart:
Ontstaan. De geologie door Eric Mulder, Natura Docet, met de aardschollen, laatste ijstijd en entree van de mens
2. Maandag 28 maart:
Vorming. Inrichting en exploitatie door de mens vanaf zijn entree tot heden door Landschap Overijssel.
3. Maandag 11 april:
Water en beheer hiervan en de relatie met het landschap door Waterschap Regge en Dinkel.
4. Maandag 18 april:
Huidig beleid en visie betreffende het Twentse landschap door Rijkswaterstaat, Dienst Landelijk Gebied, regio Oost.

De kosten zijn 25 euro voor leden en 30 euro voor niet leden. De kosten moeten voor aanvang van de cursus over gemaakt worden op bankrekening: 94.32.85.151 t.n.v. F. J. Pots te Hengelo.

Inlichtingen bij: Wytze Boersma, tel (074) 3762711 of per e-mail: wytze.boersma@hetnet.nl.

Opgave bij: Marjo Mulder, tel (074) 2773273 of per e-mail: marjomulder@home.nl

Natuur en Milieuraad

**Uitnodiging voor donderdag 14-4-2011, 20-22 uur in de Bibliotheek, Beursstraat Hengelo.
Vrij entree.**

Wilt u aanwezig zijn bij de **thema-avond** van de **Natuur en Milieuraad Hengelo**?
Meldt u zich dan even aan op nmrhengelo@hotmail.com of via **06-12625317**.

De Waddenzee

Pieter den Besten zal deze avond allereerst ingaan op de ontstaansgeschiedenis van de Waddenzee en de rijke natuur in het gebied. Het Waddengebied is een belangrijk natuurgebied, en niet voor niets vorig jaar op de UNESCO Werelderfgoedlijst geplaatst. De Waddenzee herbergt een rijk bodemleven, waarmee het kan voorzien in de levensvoorwaarden van grote aantallen dieren. De Waddenzee is het broedgebied van een groot aantal soorten vogels, zoals de kluut, lepelaar, visdief en strandplevier. Voor andere soorten is de Waddenzee van groot belang als overwintergebied of cruciaal bijtankstation tijdens de trek.

De effecten van klimaatverandering op de waarden van het Waddengebied worden bestudeerd in het Deltaprogramma. Voor de veiligheid van de mens in het gebied, maar ook voor natuur en gebruiksfuncties. Pieter zal ons laten zien op welke manier partijen in de Waddenregio samenwerken om antwoorden te vinden op deze vragen, en welke strategieën worden ontwikkeld om op de toekomst voorbereid te zijn. Pieter den Besten werkt bij het ministerie van Infrastructuur en Milieu op het terrein van waterbeleid, en in het bijzonder aan het vraagstuk van klimaatverandering.

ATTENTIE !!!

CONTRIBUTIE 2011

!!! ATTENTIE

Ook dit jaar deze oproep in Onder de Loep om mee te werken aan een vlotte betaling van uw contributie. Evenals vorig jaar vragen we U door middel van onderstaande machtigingskaart de contributie te voldoen. We zijn ons ervan bewust dat er leden zijn die een dergelijk systeem van betalen niet prettig vinden. We kunnen u echter garanderen dat wij ons uiterste best zullen doen nadelige gevolgen te voorkomen. Bovenal is de machtiging éénmalig en geven wet- en regelgeving u de mogelijkheid om binnen een maand na de boekingsdatum de betaling terug te vorderen.

Voor 2011 bent u voor het lidmaatschap **minimaal € 30,-** verschuldigd, voor het huisgenoot lidmaatschap is de **minimumbijdrage € 10,-** (voor de combinatie dus **tenminste € 40,-**).

Vul onderstaande machtigingskaart volledig in, knip hem uit en stuur hem s.v.p. vandaag op. Het adres staat al op de achterkant vermeld.

Of stort het bedrag op rekening 62.39.77.591

KNNV afdeling Hengelo - Oldenzaal

Hierbij machtig ik u de contributie ten bedrage van: € ____ , ____

af te schrijven van: (post-) bankrekening |_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|

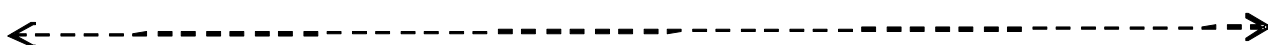
Dhr./ Mw. _____ (voorl. + achternaam)

Straat + nr.: _____

Postcode: _____ Woonplaats: _____

Datum: _____ Handtekening: _____

Als u het niet eens bent met de afschrijving, dan kunt u binnen een maand na de boekingsdatum het bedrag bij uw Bank of Postbankkantoor terug vorderen

Postzegel
plakken

Aan: Penningmeester KNNV afd. Hengelo-Oldenzaal

Dhr. J. Weernink
Landmansweg 102a
7556 LZ Hengelo (O)